

Vårsådd av fånggrödor i höstvet

av Anders Adholm, HIR-rådgivare, Hushållningssällskapet Malmöhus

Inledning

Försöksserien med etablering av fånggrödor i höstsäd är nu inne på det tredje året. Årets fånggrödor växte lite mindre än under 2002. Fjolårets försök visade att det fanns stor potential i oljerättika och vitsenap och dessa arter har vi även med i årets försök. Vitsenap och oljerättika tog upp betydligt mer kväve än gräsen i två av försöken. Tyvärr är arterna inte godkända som fånggrödor för miljöstöd men blir det förhoppningsvis i framtiden.

Försöksplan

Försöksserien genomfördes på fyra platser i Skåne (tabell 1). Fånggrödorna (tabell 2) såddes in i slutet av mars och i mitten av juli genom bredspridning utan att utsädet myllades.

I mars såddes fånggrödorna med upplyfta släpbillar och i juli för hand. Utsädesmängderna var 8 kg/ha för gräsblandningarna varav 10 viktsprocent var rödklöver. Oljerättika och vitsenap såddes med 10 kg/ha. Försöksplatserna ogräsbekämpades med max 1,5 l/ha isoproturon (Cougar/Arelon) på hösten för att inte påverka etableringen av fånggrödorna på våren. Gödsling, svamp- och insektsbekämpning genomfördes som fältet i övrigt.

Vid höstvetes skörd i slutet av augusti graderades fånggrödornas marktäckning (%) och i slutet av oktober, efter hösttillväxtens avstannande, klipptes 0,5 m² provytor vid markytan. Mängden biomassa och kväveinnehållet i fånggrödorna mättes.

Tabell 1. Fyra försöksplatser ingick i L3-2259 under 2003

försöksplats	jordart	höstvetesort	avkastningsnivå höstvetete (dt/ha)
Wideröra, Vallåkra	nmh IMo	Ritmo	95
Borgeby Gård, Borgeby	nmh IMo	Kris	80
S. Varalöv, Ängelholm	mmh moLL	Meridien	70
Skurups Lantbruksskola	nmh IMo	Marshal	ej skördat

Tabell 2. Fröblandningar, sorter och såtidpunkter

försöksled och fröblandning	sort	såtidpunkt
A. utan fånggröda		
B. engelskt rajgräs + rödklöver	Tove (tidig) + Fanny	27-28 mars
C. engelskt rajgräs + rödklöver	Condesa ¹ (sen) + Fanny	—;—
D. rödsvingel + rödklöver	Rubin ² + Fanny	—;—
E. engelskt rajgräs + rödklöver	Tove + Fanny	8-17 juli
F. vitsenap	Mustang	—;—
G. oljerättika	Adagio	—;—

¹ Condesa är 12 till 14 dagar senare än Tove.

² Rubin är en skuggtålig och utlöpande sort.

Försöksresultat

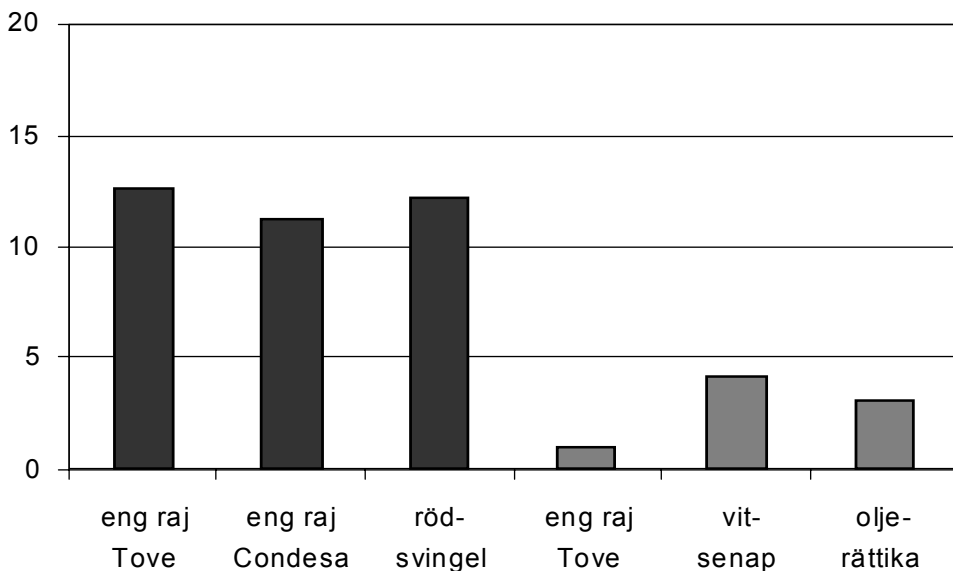
Höstvetes avkastning

Höstvetes avkastning påverkades inte av de insådda fånggrödorna. Ett flertal andra försök med vårsådda fånggrödor i höstsäd har också visat att vetes avkastningen knappast påverkas negativt. Är höstvetet riktigt kraftigt och frodigt är risken stor att fånggrödan dör pga brist på ljus.

Fånggrödornas marktäckning i slutet av augusti

Fånggrödorna som såddes i slutet av mars täckte marken med 10 till 15 % vid höstvetes skörd (figur 1). Det var stor variation mellan de olika försöksplatserna. Ofta ser man inte mycket av fånggrödan vid skörden utan först på hösten när de börjar växa. Det engelska rajgräset som såddes i mitten av juli etablerade sig mycket dåligt och marktäckningen vid vetes skörd var nära noll. Vitsenap och oljerättika är konkurrenssvaga arter och behöver vatten och ljus för att överleva i höstvetet. I slutet av augusti var marktäckningen mycket liten. I försöket på Borgeby kunde man se att vitsenapen var känslig för störning vid skörden av höstvetet. I körspåren efter tröskan överlevde inte vitsenapsplantorna.

marktäckning, %

Figur 1. Fånggrödornas marktäckning vid höstvetes skörd (3 försök).

■ = tidig sådd (mars)

■ = sen sådd (juli)

Fånggrödornas hösttillväxt

Skörden av provytorna i slutet av oktober visade stor variation mellan de olika försöksplatserna och mängden biomassa på de olika försöksplatserna finns redovisade i figur 2. På samtliga försöksplatser kunde man konstatera att om fånggrödan etablerade sig bra minskade mängden ogräs betydligt.

På Wideröra utanför Vallåkra hade vitsenap och oljerättika minst dubbelt så stor biomassa i slutet av oktober jämfört med gräsen. Det var endast liten skillnad i biomassa mellan engelskt rajgräs och rödsvingel. Totalt sett växte gräsen ca 200 kg torrsbastans/ha och gräsen nådde knappt över vetestubben. Kväveinnehållet i vitsenapen och oljerättikan var minst dubbelt så stor som i gräsen.

I försöket i S. Varalöv etablerade sig gräsen sådda i mars bra och nådde en stor biomassa på hösten. Det var ingen signifikant skillnad mellan engelskt rajgräs, Tove och Condesa. Rödsvingel växte något mindre än engelskt rajgräs. Julisådden av engelskt rajgräs etablerade sig betydligt sämre och nådde endast ca 200 kg biomassa/ha på hösten. Vitsenap och oljerättika växte relativt bra på hösten men nådde inte upp till gräsen biomassa, även om det i försöket syntes att oljeväxterna var betydligt högre över vetestubben än gräsen. Försöksleden med vitsenap och oljerättika var betydligt glesare än leden med engelskt rajgräs och rödsvingel, sådda i mars. Det var emellertid inga större skillnader i kväveinnehåll mellan gräsen sådda i mars och vitsenap och oljerättika.

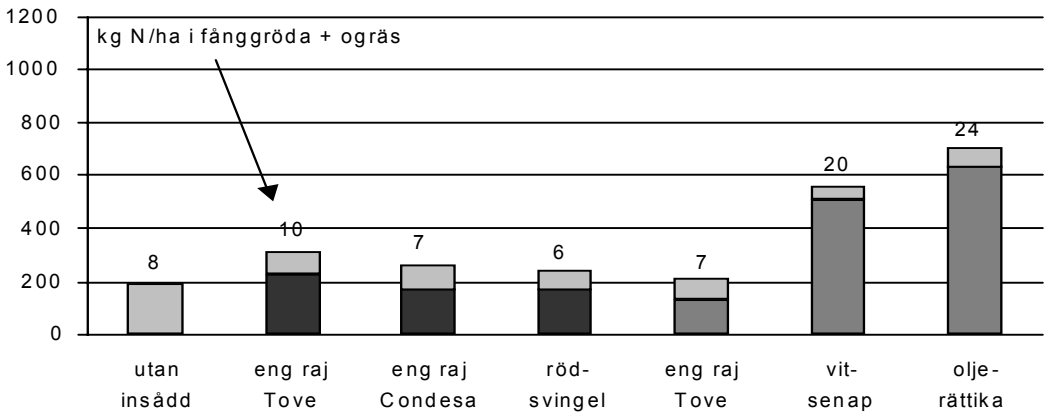
I försöket på Borgeby var resultatet ungefär detsamma som på Wideröra. Vitsenap och oljerättika nådde störst biomassa samt kväveinnehåll. Rödsvingel växte sämre än engelskt rajgräs (Tove). Av någon anledning växte Condesa betydligt sämre än Tove och vi har inte hittat någon rimlig förklaring till detta. Vi har endast observerat detta i ett försök de hittills under de tre år som försöken har genomförts.

Slutsatser

- Vitsenap och oljerättika, sådda i mitten av juli i höstvetete, har stor potential att växa på hösten, jämfört med vårsådd av engelskt rajgräs och rödsvingel. I två av tre försök nådde vitsenap och oljerättika minst dubbelt så stor biomassa sent på hösten.
- Det är svårt att etablera rödklöver i höstvetete. Rödklöver är känslig för konkurrens och i årets försök var mängden klöver i stort sett obefintlig.
- Väl etablerade fånggrödor minskar effektivt mängden ogräs under hösten.

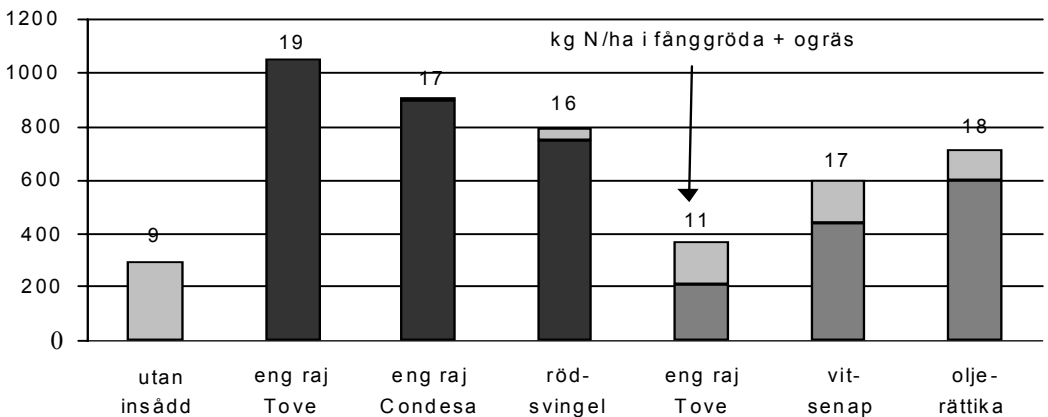
torrsubstans, kg/ha

Wideröra gård, Vallåkra

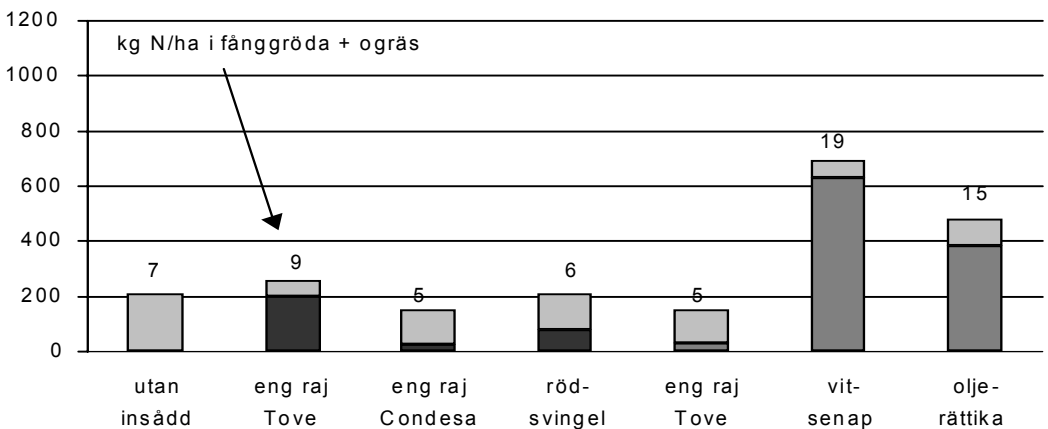
torrsubstans, kg/ha

S. Varalöv, Ängelholm

torrsubstans, kg/ha

Borgeby Gård

Figur 2. Biomassa och kväveinnehåll sent på hösten (20 oktober) på de tre försöksplatserna.

■ = tidig sådd (mars)

■ = sen sådd (juli)

■ = ogräs